

ta en el sentit de 'tunda pegada (a un nen ploraner, per ex.), sota les mantes dels bolquers o del llit'; «bona *sumanta* 'ls donares / prop del Clota y Sant Martí, / a la riera d'En Malla» (Aribau a Prim, a. 1843, Montoliu, 284); *sumantā* (BDLC VI, 52). Cf. DECH III, 829a50-53 i n. 13.

¹ Aplicat a un peix gros semblant a la rajada, DAG., § 3; conegut a StPolM., si bé allí «no en corren», i sembla ser igual al que ells en diuen, amb comparació semblant, *llanot*.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:
mantellet, *manteller*, *mantellós*, *emmantellar*, *amantellar*, *amantellat*, *amantell*, *desemmantellar*, *desmantellar*, *desmantellat*, *manta*, *manteta*, *manter*, *mantós*, *emmantat*, *amantar*, *amantament*, *mantar*, *mantada*, *joc de mantades*, *mantellina*, *a divuit de mantellina*, *emmantellinar*, *manto*, *mantó*, *mantonet*, *mantonera*, *mantut*, *mantí*, *mantaire*, *mantejar*, *mantejament*, *manteleta*, *mantola*, *somanta*.

Mantenedor, *mantenença*, *mantenedor*, *manteniment*, *mantenir*, V. *mà* i *tenir* *Manter*, *-eta*, *manfeu*, *mantí*, V. *mantell* *Mantible*, crec que hi hagué malentès de Barnils (molt descuidat en lexicografia) i que es tracta del castellanisme *manentiu* (potser confós amb l'adj. *manal*), V. *emanar* *Mantida*, si és exacte i no confusió (a l'enquesta marina de Vinaròs en féu d'altres Alcover, com *carpena* que he comentat a CAR) serà encruament de *mantí* amb *antena*; *mantilla* seria el mateix i en tots dos casos hi hauria dissimilació de *mantina *Mantinell*, *mantinent*, V. *mà* i *tenir*

MANTISSA, pres del ll. *mantissa* o *mantisa* 'afegit, guany'. □ 1.ª doc.: 1868, SLiucosta.

Manto, *mantó*, *mantola*, *mantonera*, *mantonet*, V. *mantell* *Mantóquia, V. *menta* *Mantornada*, *mantornar*, *mantornat*, V. *mà* i *tornar* *Mantós*, *mantut*, V. *mantell* *Manu* 'murri', V. *mano*; i simple errada de còpia de Griera per *mà nec* *Manuadora*, *manuar*, sembla manlleu d'un fr. *manoire* (derivat de *main*, treball a mà) *Manuaga*, potser per *maunaga* < *bolnaga* (veg. BOLOMAGA), però les formes només tretes de Masclans no són prou de fiar *Manual*, V. *mà* *Manubri*, V. *mà* *Manuelet*, *manuell*, V. *menovell* (MENYS) *Manuella*, *manuellada*, *manufectura*, *manufacterar*, *manufacterer*, V. *mà* *Manuga*, V. *menjar* (no existeix ni pogué existir la forma *manugar ideada per AlCm) *Manuixa*, V. *moix* 'gat' *Manumis*, *manumissió*, *maniquella*, *manús*, *manvès*, V. *mà*

MANXA, del ll. MANTICA 'sacotell, alforja, sarró', per comparació de forma. □ 1.ª doc.: 1321.

L'InvLC recull sis testimonis ross. de *manxa*, des de 1321 fins al S. xv, i en dóna de *manxer* (infra) des de 1261; abans, en forma encara llatina: «l'usine pour la fabrication du fer est appelée *mantica* dans les textes cat. latins du XIII. siècle, *molina* de ferr ou *farga* dans les siècles suivants», Alart, RLR v, 298.

«*Manxa*, per la *manxa*; per cell qui *manxa*», Dicc. de Rims de JMarc; «los cecs poden entendre a obres de mans, axí com a tocar campanes o a menar *manxes* als ferrers», Eiximenis (*Regiment*, NCL. XIII, 130.23); «si totes quantes *manxes* ha al món hi bufaven, no seria major brogit» en un text literari escrit a Amer el 1427 (CaCandi, *StHilari Sacalm*, 88); «los leus o polmons, axí com *manxes*, envien lo vent», *Curial* (NCL. III, 7); «féu matrimoni / --- / la vella fembra / del temps no-s membra: / tendrà la panxa / ab plecs com *mancha*, / ab semblant pell / com terçanell / ---», JRoig (*Spill*, 1178).

També des d'antic es troba aplicat a les que serveixen per donar aire als canons d'un orgue [«*manxes* dels òrguens» 1421, *InvLC*], com ja en Ausiàs: «*mancha* bufant orgue fals no ret fi» (VII, 1c), cf. el comentari de Sanchis Guarner, *Rev. Val. de Filol.* VI, 15; «los òrguens --- les *manches* --- lo organista ---», OPou (*TbPu.*, 168), però també: «lo qui buffa al foc: sufliator: *manches* per bufar al foc: follis» (id., 221); en una cançó popular semi-èpica, potser del S. XVI: «ciutat de Nissa --- t'est deixada penre --- als catalans --- las galeras al port són / --- / galeras portan las *manxas*, / las enclujas y els carbons / han rompudes les cadenas: / dins del port entrats hi són», reco. a Arles (MilàF, *Romllo.*, 79.8).

Mot usual fins avui a quasi tot el territori lingüístic: des del Migjorn valencià fins a Eiv. («*mancha*: fuelle», PzCabr.), les altres illes i els Pirineus centrals («la *mâyca* (de la fornal)» a Tor de Vall Ferrera, 1932) i els orientals: a Cervera de la Marenda hi ha la Cova de les *mâyças*, indret de la costa al N. del poble, segurament dit així per uns bufadors per on salta l'aigua de les onades pujant pels forats de la roca (1959); també en el Confent, si bé ja no a la Plana de Ross., on han format un mot *bufet* calcat sobre el fr. *soufflet* (Misc. Fabra, 184).

El tractament fonètic del ll. MANTICA ha estat el normal en català en aquesta combinació, en què la -c- en fi d'esdrúixol es debilità radicalment des d'antic, d'on *manti(g)a* > *mántya* > *manxa*, cf. *panxa*, *perxa*, *porxo*. El català és una de les poques llengües romàniques on s'ha conservat aquest mot: solament it. *mántice* (emmotllat a la terminació de PANTICE, mentre que en català és aquest el que ha passat a tenir la de MANTICA, d'on cat. PANXA) (REW, 5327).

Algun testimoni d'oc. ant. *mancha* o *manga* «soufflet» (PDPF), també *marga*; i en el trobador provençal Blacatz *manga* conserva el sentit de 'sarró' (Schultz-Gora, ASNSL CXLVI, 298); però cors *mântacu* 'bot, odre' (Rohlfs, *It. Gr.* II, 29); cap a l'Oest l'àrea del mot nostre ultrapassa la frontera lingüística: arag. *mancha* (Borao), id. a Sogorb (Torres Fornés) i a Múrcia (GaSoriano). Una part dels parlars occitans moderns han conservat el mot en forma i significat més arcaics: Vall d'Aura *mantégo* f. «sac en peau de brebis ou de chèvre, destiné autrefois à conserver la farine» (Marsan, 13; Rohlfs, *Le Gascon*, p. 107, § 339); delinès alpí «*manteo* f. sac de peau de chèvre pour mettre la farine», parlar on també PERTICA apareix com *per-*